

Sygn. akt: **XXVII Ca 1067/19**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2020 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Jan Bołonkowski

Sędziowie: Edyta Bronowicka

(del.) Joanna Przanowska-Tomaszek

Protokolant: st. sekr. sądowy Jolanta Soćko-Czapelska

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2020 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. K. i M. K.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie

z dnia 04 lutego 2019 roku, sygn. akt I C 3001/18

I. oddala apelację;

II. zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów A. K. i M. K. kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

Sygn. akt: **XXVII Ca 1067/19**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 09 kwietnia 2018 roku (data prezentaty – k. 5) powodowie A. K. i M. K., zastępowani przez radcę prawnego (pełnomocnictwo – k. 13) wnieśli o zasądzenie solidarnie na swoją rzecz od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 13.967,74 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 07 kwietnia 2018 roku do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że zawarli ze stroną pozwaną umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych waloryzowany kursem franka szwajcarskiego (CHF). Zdaniem powodów § 3 ust. 3 umowy kredytowej dotyczący ubezpieczenia niskiego wkładu własnego stanowi niedozwoloną klauzulę umowną, w związku z czym powodowie domagają się od strony pozwanej zwrotu nienależnie pobranych składek na to ubezpieczenie. Powodowie twierdzili również, iż treść umowy nie podlegała negocjacom, nie udzielono im informacji na temat ubezpieczenia niskiego wkładu oraz, że nie otrzymali oni ogólnych warunków przedmiotowego ubezpieczenia (k. 5- 12).

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 15 maja 2018 roku, w sprawie o sygn. akt I Nc 2644/18, Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym dla Warszawy- Śródmieścia w Warszawie uwzględnił w całości roszczenie objęte pozwem

W sprzeciwie od ww. nakazu zapłaty, złożonym w dniu 09 lipca 2018 roku (data stempla pocztowego – k. 75) strona pozwana (...) S.A. z siedzibą w W., zastępowana przez radcę prawnego (pełnomocnictwo – k. 44), zaskarżyła w całości przedmiotowy nakaz zapłaty oraz wniosła o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie na swoją rzecz od powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu strona pozwana podniosła zarzut bezzasadności i nieudowodnienia roszczenia. Zaprzeczyła m.in., aby postanowienie zawarte w § 3 ust. 3 umowy kredytowej było niedozwolone oraz by było ono sprzeczne z dobrymi obyczajami. Jednocześnie strona pozwana zakwestionowała również, aby ww. postanowienie w sposób rażący naruszało interesy powodów (k. 37- 43v).

Wyrokiem wydanym w dniu 04 lutego 2019 roku, w sprawie o sygn. akt I C 3001/18, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie zasądził od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów A. K. i M. K. kwotę 13.967,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 07 kwietnia 2018 roku do dnia zapłaty (pkt I) oraz zasądził od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów A. K. i M. K. kwotę 4.316,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II) (k. 93).

Apelację od przedmiotowego orzeczenia wniosła strona pozwana, zaskarżając je w całości.

Strona pozwana podniosła następujące zarzuty:

1. naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj.

- **art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c.** poprzez uznanie za wiarygodne twierdzeń powodów o niewypełnieniu przez bank obowiązku informacyjnego, w tym w szczególności do wywołania u powodów przekonania, że to oni są ubezpieczonymi z tytułu zabezpieczenia UNWW, poprzez przypisanie zeznaniom powodów waloru spójnych, logicznych i zgodnych z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, podczas gdy pozostają one w sprzeczności z treścią decyzji kredytowej oraz umowy kredytowej, których treść nie pozwala na wyciągnięcie wniosków co do funkcjonowania UNWW zgodnych z twierdzeniami powodów;

- **art. 233 § 1 k.p.c.** poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ustalenie, że postanowienie § 3 ust. 3 umowy o kredyt nie zawierało dostatecznie jasnych i precyzyjnych informacji pozwalających kredytobiorcom na uzyskanie szczegółowej wiedzy w jaki sposób będą się kształtowały koszty ubezpieczenia i jak długo będą zobowiązani do refundowania ich pozwanemu, jeżeli w ciągu 36 miesięcy od uruchomienia kredytu nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem; poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ustalenie, że umowa kredytu została zawarta według standardowego wzorca, mimo że podstawą zawarcia umowy kredytu był wniosek o udzielenie kredytu, w którym powodowie określili swoje preferencje co do warunków umowy, a zatem treść umowy została sformułowana w oparciu o indywidualne potrzeby kredytobiorców i wyłącznie na ich użytek; poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego oraz dokonanie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny dowodów w zakresie oceny, czy powodowie mieli rzeczywisty wpływ na postanowienie zawarte w § 3 ust. 3 umowy o kredyt, dotyczące obowiązku zwrotu kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego (UNWW); poprzez uznanie, że pomimo, iż powodowie nie byli stroną umowy ubezpieczenia, to powinni mieć możliwość zapoznania się z treścią stosunku ubezpieczenia, w tym umową ubezpieczenia zawartą między bankiem, a towarzystwem ubezpieczeń oraz poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ustalenie, że kredytobiorcy nie odnieśli żadnych korzyści z tytułu ustanowienia zabezpieczenia ubezpieczenia niskiego wkładu, podczas gdy ustanowienie tej formy zabezpieczenia pozwalało powodom na uzyskanie kredytu we wnioskowanej wysokości pomimo nieposiadania wymaganych przez bank środków własnych, w konsekwencji uznać należy, iż

powodom zapewniony został dostęp do pieniądza, którym nie dysponowali, a który pozwolił im na zrealizowanie celu mieszkaniowego;

2. naruszenie prawa materialnego, tj.

- **art. 367 § 1 k.c. w zw. z art. 369 k.c.** poprzez błędne jego zastosowanie i uznanie, że powodowie są wierzycielami solidarnymi pozwanego, poprzez gdy solidarność ta nie wynika ani z ustawy, ani z czynności prawnej;

- **art. 385¹ § 1 k.c.** poprzez błędną jego wykładnię i przyjęcie przez Sąd I instancji, że postanowienie § 3 ust. 3 umowy zawartej pomiędzy powodami, a pozwanym bankiem nie zostało uzgodnione indywidualnie z powodami, kształtuje ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy powodów jako konsumentów, co zdaniem pozwanego banku nie zachodzi, albowiem klauzula ta ani nie jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, ani nie narusza w sposób rażący interesów strony powodowej;

- **art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² k.c. w zw. z art. 22¹ k.c.** poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi wyraz paternalistycznej ochrony przyznanej konsumentowi jako stronie umowy zawartej z przedsiębiorcą w taki sposób, iż konsument nie jest obowiązany do wykazania staranności przy podejmowaniu decyzji o wstąpieniu w relację kontraktową z przedsiębiorcą;

- **art. 6 k.c.** poprzez uznanie, że powodowie udowodnili, że postanowienie § 3 ust. 3 umowy jest rażąco naruszającym ich interesy jako konsumentów oraz jest sprzeczne z dobrymi obyczajami;

- **art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c.** poprzez przyjęcie, że świadczenie spełnione przez powodów tytułem zwrotu kosztów ubezpieczane niskiego wkładu własnego stanowi świadczenie nienależne;

- **art. 411 pkt 1 k.c.** poprzez jego niezastosowanie i uwzględnienie powództwa, podczas gdy powodowie nie wykazali, aby złożyli zastrzeżenie zwrotu przy uiszczeniu kosztów ubezpieczenia za okres pierwszych 36 miesięcy ubezpieczenia, ani przy uiszczeniu kosztów na kolejne 36 miesięczne okresy ubezpieczenia, co w konsekwencji wyłącza po stronie powodów możliwość żądania zwrotu kwot dochodzonych pozwem;

- **art. 70 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe w zw. z art. 93 ust. 1 Prawa bankowego** poprzez ich niezastosowanie w sytuacji, gdy bank udzielił powodom kredytu hipotecznego bez wniesienia przez nich wymaganego wkładu własnego, a zabezpieczenie spłaty części kredytu hipotecznego stanowi tzw. niski wkład własny, poprzez ubezpieczenie niskiego wkładu własnego, może stanowić formę zabezpieczenia spłaty zobowiązania kredytowego.

Podnosząc powyższe zarzuty, apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania I-instancyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

- zasądzenie od powodów na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację, powodowie wnieśli o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym również za postępowanie apelacyjne (w tym kosztów zastępstwa procesowego).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z art. 387 § 2¹ k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń, uzasadnienie wyroku może zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Strona pozwana wprawdzie w apelacji podniosła zarzuty dotyczące błędów w ustaleniach faktycznych, jednakże kwestionowane ustalenia nie miały wpływu na treść zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia, a w pozostałym zakresie ustalenia faktyczne pozostawały bezsporne. Z tych względów Sąd Okręgowy odstąpił od przytoczania treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia.

Sąd II instancji wskazuje, że w całości podziela i przyjmuje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy oraz ich ocenę prawną. Wskazać należy, że istotą sporu w sprawie niniejszej była ocena prawna zawartej przez strony umowy kredytu. Powodowie twierdzili, że § 3 ust. 3 przedmiotowej umowy stanowi klauzulę abuzywną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i tym samym nie wiąże stron. W oparciu o dyspozycję art. 410 § 2 k.c. domagali się tym samym zwrotu nienależnego świadczenia, tj. uiszczonych na rzecz banku opłat na pokrycie składki z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu. Pozwany bank zajmował stanowisko przeciwne.

W ocenie Sądu Okręgowego nieuzasadniony jest podniesiony zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. Normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy, jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wiążąc ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wskazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (por. wyrok SN z dnia 06 listopada 1998 r. sygn. akt II CKN 4/98; wyrok SN z dnia 10 kwietnia 2000 r., sygn. akt V CKN 17/00).

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wnioskowanym przez strony i dokonał niebudzących wątpliwości ustaleń faktycznych, nie uchybiając przy tym zasadom z art. 233 § 1 k.p.c. Strona pozwana niewątpliwie zawarła umowę z konsumentem w myśl przepisu art. 22¹ k.c., zaś sporny zapis umowy nie dotyczył głównych świadczeń. Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego jest jednym ze sposobów zabezpieczenia spłaty kredytu, a zatem stanowi świadczenie o charakterze ubocznym. Zabezpieczenie ma charakter jedynie akcesoryjny i nie jest świadczeniem niezbędnym przy ustalaniu treści umowy. Słusznie stwierdził Sąd Rejonowy, że postanowienie umowne zawarte w § 3 ust. 3 umowy kredytowej nie zostało uzgodnione indywidualnie. W ocenie Sądu II instancji kierując się zasadami logiki i doświadczenia życiowego należy stwierdzić, że nie jest możliwe, by powodowie mieli rzeczywisty wpływ na ustalenie treści wzorca stworzonego przez bank przed zawarciem z nimi umowy. Zgoda na przyjęcie zaproponowanych przez bank postanowień warunkowała pozytywną weryfikację wniosku o udzielenie kredytu. Zdaniem Sądu Okręgowego przyjęcie oferty banku przez kredytobiorcę i podpisanie umowy kredytu na zaproponowanych warunkach nie jest równoznaczne z przyjęciem, że warunki te zostały indywidualnie uzgodnione.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy prawidłowo stwierdził, że postanowienie umowne zawarte w § 3 ust. 3 umowy kredytowej stanowi klauzulę abuzywną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ponieważ kształtowało obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy.

Wzorzec umowy oceniany w sprawie niniejszej kształtował obowiązki powodów w sposób niezgodny z zasadą równorzędności stron i jednocześnie został wprowadzony do umowy w takich okolicznościach, że konsumenci w chwili podpisania umowy nie mieli możliwości ocenić jego ekonomicznych i prawnych skutków. Powodom nie przedstawiono

na czym polega ubezpieczenie niskiego wkładu oraz w jakich okolicznościach i komu będzie wypłacane. Dlatego też trudno przyjąć, iż postanowienie umowne było w tym zakresie jasne i transparentne.

Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podziela stanowisko Sądu Rejonowego, zgodnie z którym kwestionowane postanowienie nie zawiera dostatecznych informacji pozwalających uzyskać konsumentom wiedzę, co do tego jak faktycznie kształtują się koszty ubezpieczenia oraz jak długo będą oni obowiązani refundować je stronie pozwanej, jakie są jego warunki i sposób wyliczenia, a przede wszystkim co zawarta umowa dla nich oznacza. Powyższe prowadzi do przekonania, iż działania banku były sprzeczne z dobrymi obyczajami. Wykorzystano niewiedzę konsumentów i nie zostali oni potraktowani jako równorzędni partnerzy banku. Sąd Rejonowy słusznie zauważył, że kwestionowane postanowienie umowy kredytowej skutkowało rażącym naruszeniem interesów powodów jako konsumentów, bowiem obowiązki i uprawnienia strony przy realizacji zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego zostały ukształtowane w taki sposób, że cały ekonomiczny ciężar uzyskania i realizacji tego zabezpieczenia ponoszą konsumenci. Treść postanowienia wykluczała ekwiwalentność świadczeń stron przy realizacji przyjętego zabezpieczenia. Ponadto, w razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, strona pozwana uzyskaby zaspokojenie od ubezpieczyciela, zaś powodowie byłiby zobowiązani na żądanie ubezpieczyciela zwrócić mu wypłacone bankowi kwoty, ponieważ ziszczyłyby się przesłanki z tzw. roszczenia regresowego, nie mając świadomości tego faktu w chwili podpisywania umowy. Nie jest uczciwym sposobem ukształtowanie praw i obowiązków stron umowy w taki sposób, że kredytobiorcy obowiązani są ponieść koszty zabezpieczenia wykonania przez nich umowy w sytuacji, gdy w ekonomicznym interesie obu stron jest pozyskanie i utrzymanie zabezpieczenia gwarantującego zawarcie i wykonanie umowy kredytu. Poniesienie całości kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu przez konsumentów stawiało ich w oczywiście niekorzystnej sytuacji, więc nie mogło być wątpliwości, co do rażącego charakteru naruszenia jego interesów.

Powyższe przemawia zatem za stwierdzeniem, że sytuacja prawna takich konsumentów jest znacznie gorsza od sytuacji, w której to konsument byłby ubezpieczającym i ubezpieczonym, a zarazem nie musiałby liczyć się z obowiązkiem zwrotu świadczenia ubezpieczycielowi w zakresie wypłaconego odszkodowania. Korzyść z zawartej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego była zatem rażąco jednostronna. Przy czym ponownie podkreślenia wymaga, że powodowie w chwili podpisywania umowy nie mieli świadomości tych okoliczności.

Należy również zauważyć, że abuzywność stwierdza się niezależnie od tego, z jakich przyczyn konsumenci zdecydowali się na zawarcie takiej umowy i czy posiadali wiedzę i doświadczenie pozwalające na potencjalne lepsze zrozumienie postanowień umowy. Postanowienie nie określające świadczenia głównego, które nie zostało z konsumentami indywidualnie uzgodnione, a które rażąco narusza ich interesy i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, należy uznać za niedozwolone, a jako takie niewiążące stosownie do art. 385¹ § 1 k.c. Należy w tym miejscu wskazać, iż powyższe rozważania pozostają w ścisłym związku z zarzutami podniesionymi przez stronę pozwaną w treści apelacji. Nie zachodzi zatem potrzeba odniesienia się do pozostałych zarzutów apelacyjnych, które dotyczą tych samych kwestii zaprezentowanych w kontekście kolejnych przepisów prawa. Sąd II instancji zwraca uwagę, że nie kwestionuje samej dopuszczalności i skuteczności korzystania z ubezpieczenia niskiego wkładu jako formy zabezpieczenia spełnienia części świadczenia z umowy kredytu, ale uznaje za abuzywne te postanowienia umowy, według których koszt zabezpieczenia ryzyka banku ponoszą w całości konsumenci, nie uzyskując w zamian żadnych korzyści i nie mając świadomości tego faktu. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy stwierdził, że uiszczenie przez powodów na rzecz strony pozwanej dochodzonej pozwem kwoty stanowiło świadczenie nienależne, w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., bowiem skutek uznania postanowienia § 3 ust. 3 umowy kredytowej za klauzulę abuzywną odpadła podstawa do pobierania składek tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu (art. 385¹ § 1 k.c.), nie znajdując podstaw do zastosowania art. 411 k.c. skoro składka była pobierana przez stronę pozwaną.

Jednocześnie, chybiony był także zarzut strony pozwanej, zgodnie z którym Sąd I instancji błędnie uznał, iż po stronie powodów zachodzi solidarność czynna wierzycieli. Zgodnie z art. 369 k.c. zobowiązanie jest solidarne, jeżeli wynika to z ustawy lub z czynności prawnej.

W § 30 ust. 1 umowy kredytowej wskazano, że kredytobiorcy ponosili solidarną odpowiedzialność za zobowiązania wynikające z umowy. Ww. postanowienie umowne stanowiło zatem źródło postania po stronie powodów solidarności czynnej. Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie I. sentencji wyroku.

Ponadto, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy w punkcie II. sentencji orzeczenia, obciążył stronę pozwaną, jako stronę przegrywającą w instancji odwoławczej, obowiązkiem zwrotu przeciwnikowi kosztów postępowania apelacyjnego, w postaci wynagrodzenia pełnomocnika powodów w wysokości 1800,00 zł, ustalonej zgodnie z § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (w brzmieniu obowiązującym na datę wniesienia apelacji).